

Sajó Andrea

Hírközlési Főfelügyelet – Infokommunikációs Tájékoztató Központ

Hogyan indítsunk elektronikus folyóiratot?

Magyarországi helyzetkép a 21. század elején

Az utóbbi években jelentősen megnövekedett a weben található elektronikus folyóiratok száma. Némelyik megpróbál tükörképe lenni papír testvérének, némelyik alaposan eltér tőle, s van, amelyiknek soha nem is volt nyomtatott elődje. Egyes kiadók már túl vannak folyóiratuk hálón való megjelenítésén, mások pedig még csak most tervezik azt. A tervezés során egész biztosan felmerül a kérdés: hogyan kell hozzákezdeni egy elektronikus folyóirat indításához? A cikk megpróbál választ adni ezekre a kérdésekre mind a jogszabályok, mind pedig a gyakorlati megvalósítás tekintetében.

Néhány évvel ezelőtt, amikor az interneten kezdtek feltűnni az első elektronikus folyóiratok, még nem tűnt sarkalatos kérdésnek, hogyan is kell szabályosan elindítani ezeket. Ennek főként az lehetett az oka, hogy az internetes folyóirat kiadás „őskorában” leginkább a már létező nyomtatott kiadványok digitális leképezéséről beszélhettünk. Napjainkban azonban egyre nő azoknak a lapoknak a száma, amelyek már csak elektronikus változatban jelennek meg. A digitális formátumnak számos előnye van a nyomtatott változathoz képest, többek között:

- rövidebb az átfutási idő;
- gyorsabb és olcsóbb a célba juttatás;
- nincs időbeli és térbeli korlát, valamint szállítási és nyomdaköltség;
- egyidejűleg többen használhatják;
- hatékony információkeresési lehetőség építhető be;
- tartalma adatbázisba szervezhető;
- értéknövelt szolgáltatások sokasága építhető rá;
- interaktivitása révén jobban bevonja az olvasókat (online interjúk, vitafórumok stb.).

Előnyei mellett azonban nem szabad megfeledkeznünk hátrányairól sem, hiszen ez nagyban meghatározza olvasóinak körét és használatának esetleges korlátait. Problémát jelenthetnek tehát az alábbiak:

- az URL címek gyakori változtatása,
- a magas technikai követelmények,
- a hosszú letöltési idő,
- a képernyőről olvasás kényelmetlensége,
- hálózati hibák miatt a lap elérhetetlenné válhat,
- bizonytalan az archiválás kérdése,
- a szoftverek változásait nehéz követni.

Vizsgáljuk meg, miben azonos, és miben különbözik a hagyományos és a digitális formátumú lap.

Azonos: periodicitása van, alapvetően szöveges információkat közöl, formája szerkesztett és strukturált, tartalma a nagyközönség számára készül.

Eltérő: a terjesztés és tárolás módja, a megjeleníthető információk típusa, a visszakeresés és az interaktivitás lehetősége.

1. ábra Digitális folyóirat Palmon

A felsoroltakon kívül van még egy nagy különbség, mégpedig indításuk módja. Míg a nyomtatott folyóirat indítását törvényi keretek szabályozzák, addig a digitális lapokra vonatkozóan igencsak sok a homályos pont, nagy fejetlenség figyelhető meg ezen a területen. Sajnos jelenleg nincs erre vonatkozóan nemzetközi szabályozás sem, amit követendő példaként állíthatnánk magunk elé.

Az 1986-os sajtótörvény (1986. évi II. törvény a sajtóról) kiadásának idején még nem lehetett szó elektronikus folyóiratokról, hiszen azok csak a '90-es évek közepe felé, a web elterjedésével egy időben kezdtek feltűnni. A sajtótörvény csak a nyomtatott sajtóért felel, a törvényben (1986!) nincs szó az e-folyóiratokról, a kiadókon múlik, hogyan értelmezik. Mégis van a törvénynek néhány olyan pontja, amely érvényes lehetne az elektronikus folyóiratokra is, bár hangsúlyozom, hogy nem azokról szól.

- „Időszaki lapot természetes személy, jogi személy, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező társasága alapíthat.”
- „Időszaki lapot a lap alapítója, továbbá lapkiadói tevékenységre jogosult szervezet adhat ki.”
- „Időszaki lap előállítás és nyilvános közlése bejelentési kötelezettség alá esik. A bejelentés alapján az időszaki lapot nyilvántartásba veszik. A nyilvántartásba vétel előtt az időszaki lap nem terjeszthető.”

Úgy hiszem, sokkal szerencsésebb lenne, ha az egyértelműségekre való törekvés jegyében a sajtótörvényt korszerűsíténék, s kiegészíténék napjaink médiumaira vonatkozó szabályokkal. Amíg azonban ez nincs rendezve, nehéz dolga van annak, aki a lehető legszabályosabban szeretné indítani digitális folyóiratát.

Kutatásaim során azzal a megdöbbentő ténnyel is találkoztam, hogy nincs teljesen tisztázva, mi is tartozik az elektronikus folyóiratok körébe. Egy kicsit mindenki mást ért rajta, s amíg ez nincs eldöntve, addig szinte lehetetlen bármiféle szabályozásba belekezdeni. A probléma érzésem szerint abból adódik, hogy mindenáron a hagyományos, nyomtatott formájú lapok tulajdonságai alapján akarják kezelni az e-folyóiratokat, ez azonban – mint a gyakorlat is mutatja – nem minden esetben lehetséges, hiszen a hálózaton megtalálható e-journaleknek számos típusa van.

- Legegyszerűbbek talán az *e-mailben terjesztett hírlevelek* („e-zin”-ek), melyek lényegében ASCII alapúak, s mint a későbbiekben látni fogjuk, nagyrészt eleget tesznek az ISSN-szám megszerzéséhez szükséges követelményeknek (periodicitás, archívum, saját cím stb.). Ezekre a felhasználó – többségében ingyenesen – előfizethet, s a kiadó a megadott e-mail címre automatikusan postázza a legfrissebb számot. Gyakori, hogy ezeknek a hírleveleknek webes archívuma is van, s így a korábbi számok a dátumok, számozási adatok alapján bármikor visszakereshetők. Példaként említhetném az *Infinet Hírlevelet*, a

Prim Online hírlevelét, az *Indexet* stb. Egyre gyakoribb, hogy a felhasználó saját maga határozhatja meg (vagyis testre szabhatja) a megkapni kívánt hírek körét, kizárva ezzel a számára érdektelen témákat.

- Második, s egyben a szabályozók számára legkényelmesebb forma, amikor a kiadó szinte egy az egyben *leképezi a nyomtatott formát* (noha azt nem feltétlenül adja ki), vagyis átveszi annak tulajdonságait. Ebben az esetben csak a hordozó lesz más (összes előnyével és hátrányával), s nem kell számolni az olyan „problémás” tényezőkkel, mint mondjuk az interaktivitás.
- Harmadik, s egyben a legvitatottabb e-folyóirat a különféle *portálok által készített híroldalak* köre. Ezek bizony kihasználják a hálózat, s a webes technológiák minden előnyét, és elsődleges céljuknak a gyors és pontos tájékoztatást tekintik. A napilapok új típusú képviselői ezek, melyek azonban lerázták a nyomdai határidők, a lapzártá nyűgét, s szinte óránként (szükség esetén még sűrűbben) frissítik oldalait, módosítják, kibővítik cikkeiket. S éppen ez a szolgáltatás, ami a szabályozók számára komoly fejtörést okoz, hiszen itt nem adható meg a pontos periodicitás, s vajmi kevés esély van arra is, hogy percre pontos archívumokat lehessen létrehozni. A visszakeresést inkább tematikus csoportosítások alapján biztosítják, amit kiegészítenek azzal a kifejezetten kényelmes szolgáltatással, hogy a friss hírek végén feltüntetik azokat az ún. kapcsolódó cikkeket, amelyek a témával korábban már foglalkoztak (pl. *Origo*, *Internetto*, *Index*). A jelenlegi gyakorlat alapján ezek a portálok nem kaphatnak ISSN-számot, a nemzetközi munkacsoportok ez irányú munkája azonban arra enged következtetni, hogy ez a hozzáállás a jövőben változni fog.

Első lépés: az elhatározástól a megvalósításig

Lapindítás előtt fontos, hogy tisztázódjon néhány lényeges kérdés, melyek befolyásolják a folyóirat attribútumait. Tudnunk kell a választ a következő kérdésekre:

Mit, miért, kinek?

- Mi a célunk a lap indításával? (ismeretterjesztés, szakmai tájékoztatás, szórakoztatás, stb.)
- Milyen tartalommal kívánjuk kiadványunkat megtölteni?
- Ki a célközönség? A célközönség igényei befolyással vannak például a design kialakítására is,

hiszen egészen mást értékel egy egyetemi oktatói gárda, mint egy gimnazista korosztály.

- Van-e nyomtatott előzménye? Ha igen, el kell dönteni, hogy a korábbi számokat digitalizáljuk-e.

Hogyan, milyen módon?

- Csak elektronikus formát készítünk, vagy nyomtatottat is? Ha lesz nyomtatott forma is, egy sor újabb kérdés merül fel. El kell döntenünk, hogy az elektronikus verzió mennyire tükrözze a nyomtatott kiadványt, hogy a két lap tartalmában azonos-e, vagy inkább kiegészítik egymást stb.
- Meg kell határozni a kiadvány szerkezetét, esetleges állandó rovatait.
- Ki kell alakítani a formáját, meghatározni az online kiadványban illusztrációként alkalmazott fájlformátumokat (szöveg, kép, hang, video). Ne felejtjük el, hogy noha igen széles körű a weben megjeleníthető formátumok száma, az olvasók többségét bosszantja a megnövekedett letöltési idő, s a Java-appletek értelmezésére sem képes mindegyik szoftververzió. Éppen ezért ezekkel óvatosan bánjunk, vagy adjunk lehetőséget a tartalom egyszerű szöveges megjelenítésére is.
- El kell dönteni a gyakoriságot, ami a tartalomtól és a kapacitástól függ. Tudnunk kell, mennyi lesz a mondanivalónak, s meg kell határoznunk, hogy ezek függvényében melyik a legideálisabb periódicitástípus.

Kinek, mennyiért?

- Nyilvános lesz-e (internet/intranet)? Ez is egy nagyon fontos kérdés, hiszen más típusú információkat jelenítünk meg egy belső használatú weboldalon, s mást egy bárki számára hozzáférhetőn.
- Ingyenes vagy előfizetéshez kötött? Ez a lehetőség természetesen csak akkor merül fel, ha nyilvános internetes oldalakat készítünk. Ha az általunk szolgáltatott tartalom jellege mások számára olyan jelentőségű, hogy hajlandóak lennének pénzt áldozni rá, valamint fontos számunkra ez a bevételi forrás, akkor nyugodtan próbálkozunk meg az előfizetési verzióval. Nem árt azonban, ha előtte végzünk egy kisebb közvélemény-kutatást, így könnyebben fel tudjuk mérni a várható érdeklődők számát. Megjegyzem azonban, hogy ez a forma – noha világszerte több helyen is létezik már ilyen – nálunk még nem teljesen elfogadott, s éppen ezért nem is igazán nyereséges. Az ORIGÓ két évvel ezelőtt megpróbálkozott business oldalainak (*Business Online*) előfizetőket toborozni, pár hónap után azonban kénytelen volt belátni, hogy a magyar-

országi piac még nem fogadóképes ezekre a pénzes szolgáltatásokra.

- Jelszóhoz kötött hozzáférés vagy korlátlan? Ha lényegtelen számunkra, hogy kik látogatják oldalainkat, akkor ne nehezítsük meg a hozzáférést. Ha azonban nagyobb rálátást szeretnénk, vagy pontosabban akarjuk ismerni felhasználóinkat, akkor nyugodtan vezessük be a regisztrációt, így arra is lehetőségünk lesz, hogy egy kisebbfajta kérdőívet töltsünk ki velük. Ne felejtjük el viszont azt, hogy némely emberre a regisztráció ténye is visszaszűrő lehet, s ügyeljünk arra is, hogy a kérdőív ne terhelje meg túlságosan az odatévedőket, mert egy hosszú kérdéssorra valószínűleg senki nem akar majd válaszolni.

Amiről nem szabad megfeledkeznünk...

- Állandó, elkötelezett és egymást támogató szerkesztőbizottság létrehozása.
- A mi kötelességünk archiválni, ezért el kell dönteni a fizikai tárolás és archiválás módját (saját szerver, szolgáltató által fenntartott szerver stb.), biztosítani kell a mentéseket, valamint a mindenkori olvashatóságot és hozzáférést.
- Többféle keresési lehetőség biztosítása (téma, szerző, kulcsszó, folyóiratszám stb.). Ha ezt jól megcsináljuk, akkor oldalaink „profinak” fognak tűnni, s a látogatók is könnyebben használják majd.
- A web lehetőséget biztosít a különféle linkek beépítésére, hivatkozhatunk korábbi cikkekre, a témában korábban előforduló írásokra, a szerző egyéb műveire. Ne hagyjuk ki ezt a remek lehetőséget, hiszen ezzel komfortosabbá tesszük lapunkat a felhasználók számára.
- URL címünk állandó legyen, ha változtatnunk kell, biztosítsuk az automatikus átirányítást.
- Figyeljünk az oldalak képernyőméretére, ez mind a nyomtatás, mind pedig az olvasás során lényeges. Több szempontból is kényelmetlen, ha folyamatosan ide-oda kell lapozgatni, s egy oldal nem fér el egy szabványos papírlap szélességében. Ne terheljük ilyesmivel látogatóinkat, könnyen elmehet a kedvük lapunk további olvasásától. Ha igazán felhasználóbarát szolgáltatást szeretnénk nyújtani, adjunk lehetőséget arra, hogy cikkünk – frame-ek és reklámok nélkül – külön nyomtatható változatban is elérhető, valamint e-mailben az olvasónak elküldhető legyen. Jó példa erre a *Prim Online*, ahol mindkét szolgáltatás kiválóan működik (<http://www.prim.hu>).
- Adjunk lehetőséget az olvasóknak a hozzászólásra, indítsunk fórumokat stb.

- Hasznos tanács: elkészült oldalainkat mind Netscape-en, mind Exploreren keresztül nézzük meg, előfordulhat, hogy nem lesz azonos a látvány, s ha csak az egyik böngészőre optimalizáljuk oldalainkat, könnyen csalódhat a felhasználó, s vele együtt mi is.

Hogyan tovább?

Ha elhatároztuk, hogy mindent megteszünk lapunk szabályos indítása érdekében, tudnunk kell a választ az alábbi kérdésekre:

1. Kinek kell bejelenteni a lapot?
2. Hogyan kerülünk fel a webre?
3. Mikor tekintik időszaki kiadványnak lapunkat?

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) Lapnyilvántartás

Korábban már említettük, hogy az 1986-os sajtótörvény nem vonatkozik az elektronikus folyóiratokra, csak a nyomtatott sajtóra. Ennek ellenére néhány (4–500) e-folyóirat nyilvántartásba van véve az NKÖM-nél, ugyanis a domainregisztráció kezdetekor az Internet Szolgáltatók Tanácsa (ISZT) oda irányította a laptulajdonosokat, szerkesztőségeket, s a domainregisztrációhoz be kellett mutatni az NKÖM határozatát. Ezt a regisztrációt mi is igénybe vehetjük, hogy lapunk indítása szabályosabbnak tűnjön.

A „Bejelentés időszaki lap nyilvántartásba vételéhez és adatmódosításához” c. egyoldalas nyomtatvány a minisztérium portáján kapható. Tartalmát az 1986. évi II. tv., illetve 12/1986. (IV.22.) MT rendelet szabályozza, eszerint meg kell adni a lap címét, az alapítót, a szerkesztőség vezetőjét, címét, a kiadó nevét, címét, valamint be kell fizetni 10 000 Ft igazgatási szolgáltatási díjat. A kérelem elfogadásáról az NKÖM 15 nap alatt hoz határozatot. (Telefonszám: 484-7100/Lapnyilvántartás, cím: 1075 Budapest, Wesselényi u. 20/22.)

Internet Szolgáltatók Tanácsa (ISZT)

1999-ben hatalmas lapalapítási láz öntötte el Magyarországot, melynek oka a domainregisztráció bevezetése volt. 2000. március 1-jéig ugyanis azok tarthattak igényt a lap domainnévére, akiknek az NKÖM-nél bejegyzett időszaki lapjuk volt. Ez azonban rengeteg visszaéléshez vezetett, hiszen elegendő volt a kiszemelt domainnévvel azonos című lapot regisztráltatni, s az értékes domain foglalt lett, alapot adva a későbbi nyerészkedésre.

Ezeknek a kiadott neveknek a visszavételére pedig nincs semmiféle jogalap.

2000 márciusa után változott a helyzet, ma már semmiféle előnnyel nem jár, ha emiatt időszaki lapot indítunk, az eljárás minden domainigénylő esetében ugyanaz lesz.

Fontos tudnunk, hogy csak akkor kell az ISZT-hez fordulni, ha önálló domainnevet akarunk, ha már valamilyen létező szolgáltató vagy egyéb domain alatt futtatjuk lapunkat, akkor nem szükséges.

A regisztráció módja egyszerű: ki kell töltenünk a www.domain.hu oldalain megtalálható regisztrációs lapot, s igényünket be kell adni bármelyik regisztrátorhoz. Kéthetes kötelező várakozási idő után – mely alatt igényünk kint van a weben – egy-két nap alatt bejegyzik, feltéve, hogy a két hét alatt semmilyen kifogás kérdésünkkel szemben nem érkezett. (Az ISZT címe: 1132 Victor Hugo u. 18–22., interneten: <http://www.nic.hu>)

2. ábra Az ISZT weboldala

Országos Széchényi Könyvtár – Magyar ISSN Nemzeti Központ

Az ISSN (International Standard Serial Number) olyan numerikus kód, amely az időszaki kiadványok egyértelmű azonosítására szolgál. Alkalmazását az ISO 3297 nemzetközi szabvány, illetve annak honosított változata, az MSZ ISO 3297:2000 írja elő. A Magyarországon megjelenő időszaki kiadványok ISSN-nel való ellátását az Országos Széchényi Könyvtár égisze alatt működő Magyar ISSN Nemzeti Központ végzi. Az ISSN kiutalása és használata díjmentes. A központ munkatársainak tájékoztatása szerint az utóbbi időben nagyon megszorodott az ISSN-igény az

elektronikus folyóiratok esetében, ezek többségéről azonban megtekintéskor kiderül, hogy nem mondhatók szabályos elektronikus folyóiratnak, többségük híroldal vagy portál. A nyomtatott és a digitális változat ISSN-száma eltérő, ha tehát a már létező hagyományos lapunk mellé internetes változatot is indítunk, kérjünk új ISSN-t is.

Nézzük meg, melyek a feltételei az ISSN-szám megadásának. Első és legfontosabb, hogy a lapunk már megtekinthető legyen a weben. Ha ez a feltétel fennáll, fel kell venni a kapcsolatot a központ munkatársaival, akik tartalmilag átnézik a kiadványt.

Fontos, hogy a következő feltételek igazak legyenek lapunkra: saját címmel rendelkezik – ne csak URL alapján lehessen azonosítani (nem elvárás, hogy a lap címe és a domainnév ugyanaz legyen, bár más szempontból célszerű, s a kiadók kifejezetten törekednek is erre); önálló részegységekből áll; számozási adata van; archívuma van; impreszsuma van.

Ha ezeknek a feltételeknek eleget tettünk, egy-két nap alatt megkapjuk az ISSN-számot, amiről e-mailben értesítenek minket.

2000 decemberéig a központ munkatársai 214 e-folyóiratot regisztráltak, ez a szám azonban – egy három hónapos nemzetközi projektmunkának köszönhetően – mára már 400 fölé emelkedett. (A Magyar ISSN Nemzeti Központ címe: Országos Széchényi Könyvtár, 1827 Budapest, Budavári Palota F épület, 411., 413. szoba. Telefon/fax: 224-3754, e-mail: issn@oszk.hu, internet: <http://www.oszk.hu/szolg/issn/index.html>

3. ábra A Magyar ISSN Nemzeti Központ internetoldala

Köteles példány

A köteles példányok beszolgáltatása Magyarországon államilag szabályozott. A „60/1998. (III. 27.) Korm. rendelet a sajtótermékek köteles példányainak szolgáltatásáról és hasznosításáról” már említést tesz az elektronikus sajtóról, s a 3. § (4) pontjában kimondja: „Köteles példányokat kell szolgáltatni a sajtótermékek minden kiadási és előállítási változatából (beleértve az elektronikus változatot is), kivéve a tárgyévi változatlan utánnyomásokat.”

A kiadók a tárgyhónapot követő hónap 15. napjáig kötelesek sajtótermékeikről kiadói jelentést küldeni (nemleges tartalmút is) az Országos Széchényi Könyvtárnak és a területileg illetékes megyei könyvtárnak (Budapesten a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak).

A törvény a sajtótermékek széles skáláját sorolja fel, szabályozza a beadandó példányok számát és a beszolgáltatás módját is. A dolog szépséghibája csak az, hogy az elektronikus folyóiratnak valamilyen hordozón kell lennie (DVD, CD, flopi) ahhoz, hogy köteles példányt tudjunk belőle leadni; a törvényben szó sem esik arról, mi a teendő hálózati dokumentumok esetében. Ez az e-folyóiratok kiadásának „őskorában”, a '90-es évek elején még nem jelentett problémát, hiszen az ún. klasszikus e-journalek (pl. az ABCD, a kiadók által megjelentetett egy- vagy többéves archív anyagok) CD-ROM-on jelentek meg. Napjainkra azonban ez a helyzet nagymértékben változott, egyre több a hálózatra feltett lap. Az Országos Széchényi Könyvtárban jelenleg még nincsenek megteremtve azok a feltételek, melyek biztos alapul szolgálhatnak az interneten megjelenő e-folyóiratok köteles példányainak fogadására, archiválására. Folytatólag ugyan ez irányú egyeztetések, de sem szervert, sem pedig munkatársi kapacitás nincs még, s mindaddig, míg a törvényt nem módosítják, nem is lehet. A kötelespéldány-szolgáltatásról bővebb információ az OSZK honlapján (<http://www.oszk.hu/szolg/koteles/index.html>) olvasható.

A nyár folyamán az OSZK Magyar Elektronikus Könyvtár Osztálya belekezdett egy Elektronikus Periodika Archivum (EPA) létrehozásába. Noha az archiválandó e-folyóiratok köre még nincs pontosan meghatározva, mégis van a magyar vagy magyar vonatkozású folyóiratok körén belül egy-két olyan attribútum, amelyekre jobban koncentrálnak:

- tudományos értékű szaklapok e-változatai;
- irodalmi, szépirodalmi folyóiratok;

- oktatásban használható, ajánlott folyóiratok;
- kizárólag e-mailben terjesztett hírlevelek;
- határon túli e-folyóiratok (jelentőségük külön kiemelendő, hiszen nyomtatott változatuk sem mindig jut el az OSZK-ba, a csak elektronikus változatúakat pedig sehol sem regisztrálják az MNB rendszerében).

Az EPA kísérleti változatában a fenti kritériumokat is figyelembe véve többségében olyan e-lapokat próbáltak kiválasztani, amelyek megszűntek, vagy rendszertelenül jelennek meg. Oldaluk a <http://epa.oszk.hu> címen látható, s jelenleg 15 magyar időszaki kiadványt tartalmaz (pl. *Alföld*, *INFINIT*, *ITK*, *Közgazdasági Szemle*, *TMT*).

A Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) munkatársai dolgoznak egy Széchenyi-terv pályázaton, amelynek keretében lehetőség lenne az Elektronikus Periodika Archivum további, jelentős kibővítésére. Jó hír, hogy folyamatosan gyarapodik azoknak a kiadóknak a száma, amelyekkel írásbeli együttműködési megállapodást kötöttek.

4. ábra Az Elektronikus Periodika Archivum weboldala

A kezdeményezés mindenképpen dicséretes, azonban nem helyettesíti a valódi e-kötelességszolgáltatást, aminek haladéktalanul ki kell dolgozni a részletes és törvényben szabályozott megvalósítását.

Több olyan weboldal is van, amely megpróbálja összegyűjteni (ún. linkgyűjteményként) a feltérképezett hazai elektronikus folyóiratokat, azonban ezek nem archívumok, inkább csak az eligazodást hivatottak segíteni.

- Az egyik legnagyobb gyűjtemény a MEK-ben található, itt már 1000 fölött van (1047) a nyilvánított periodikumok száma, s a keresésre mind cím, mind pedig téma szerint lehetőség van (<http://www.mek.iif.hu/porta/virtual/magyar/efolyir/>).
- Ugyancsak jelentős gyűjtemény található az Újságosstandon (<http://stand.euroweb.hu/>), valamint a <http://www.hirlap.com> címen.
- Egyes könyvtárak is hozzákezdték saját adatbázisaikban az elektronikus folyóiratok metaadatainak feldolgozásához, feltüntetve elérhetőségüket is.

Külföldi e-folyóiratok esetében kiváló kiindulási pontként szolgálhatnak a következő oldalak:

- The Internet Public Library: Online Newspapers (<http://www.ipl.org/reading/news/>),
- NewJour (<http://gort.ucsd.edu/newjour/>),
- Electronic Magazines (<http://www.infopen.hu/ejournals/index.htm>).

Mindenképpen szükséges megemlíteni, hogy léteznek olyan nemzetközi kiadók/szállítók, amelyek kereskedelmi jelleggel, s jelentős üzleti haszon reményében esetenként több ezer e-folyóiratot tartalmazó hatalmas adatbázisokat építenek, melyeket online vagy offline módon hozzáférhetővé tesznek, s különféle szolgáltatásokkal egészítenek ki (pl. EBSCO). Magyarországon azonban – főként az elérhetetlennek tűnő árak miatt – ezekre nincs fizetőképessé kereslet.

Körbejártuk tehát az elektronikus folyóiratok indításával és működtetésével kapcsolatos problémaköröket, s azt hiszem, jól kidomborodik az a sajnálatos tény, hogy mennyire fehér folt még ez a terület mind a törvényi szabályozás, mind a hivatalos teendők terén. Ideje lenne már korszerűsíteni a témával kapcsolatos jogszabályokat, hogy ez a káosz – ami most uralkodik – megszűnhessen végre.

Beérkezett: 2001. X. 10-én.